

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Жильцов О.Б.

«07» _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Менеджмент соціальної роботи»
для студентів

спеціальності _____ 231 Соціальна робота _____
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня _____ другого (магістерського) _____
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми _____ 231.00.01 Соціальна робота _____
(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації _____ _____
(за наявності) (назва спеціалізації)

Київ – 2023

Розробник: Клішевич Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського університету
імені Бориса Грінченка

Викладач: Клішевич Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Протокол від 28.08.2023р. № 16

Завідувач кафедри _____ (Тетяна ЛЯХ)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми «Соціальна робота» із спеціальності 231 Соціальна робота)

28.08.2023 р.

Керівник освітньої програми _____ (Вадим ЛЮТИЙ)

(підпис)

Робочу програму перевірено

01.09.2023р.

Заступник декана _____ (Роман ПАВЛЮК)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Менеджмент соціальної роботи		
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс		1
Семестр		1
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів		4
Обсяг годин, в тому числі:		
Аудиторні		16
Модульний контроль		-
Семестровий контроль		-
Самостійна робота		104
Форма семестрового контролю		іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Менеджмент соціальної роботи» є формування у майбутніх соціальних працівників системи знань та набуття навичок управлінських відносин.

Завдання дисципліни «Менеджмент соціальної роботи» є: засвоєння основних рис еволюції наукових поглядів на менеджмент; процесу соціального управління; теоретико-методологічних засад менеджменту в соціальній сфері; структури та типології менеджменту соціальної роботи; організації управління соціальною роботою на мікро- та макрорівнях; практичних аспектів менеджменту в соціальній сфері; ресурсного забезпечення менеджменту соціальної роботи.

Відповідно до освітньо-професійної програми 1231.00.01 «Соціальна робота» (ОК 7. ОД 07), після закінчення опанування початкової дисципліни «Менеджмент соціальної роботи», студенти набувають загальних та фахових компетентностей:

ЗК2. Здатність розробляти і управляти проектами;

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

СК4. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи;

СК5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства;

СК8. Здатність до спільної діяльності та групової мотивації, фасилітації процесів прийняття групових рішень;

СК10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій;

СК14. Здатність до ефективного менеджменту організації у сфері соціальної роботи

СК15. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проектів і технологій;

СКу17. Здатність здійснювати адміністрування соціальних послуг у територіальній громаді.

3.Результати навчання за дисципліною

Відповідно до освітньо-професійної програми 1231.00.021 «Соціальна робота» (ОК 7. ОД 07), після закінчення опанування початкової дисципліни «Менеджмент соціальної роботи», студенти отримують і демонструють такі результати навчання:

РН11. Організовувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командоутворення та координувати командну роботу;

РН16. Розробляти соціальні проекти на високопрофесійному рівні;

РН17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок;

РН19. Розробляти, апробувати та втілювати соціальні проекти і технології;

РНу22. Оцінювати потреби населення в соціальних послугах та розробляти програми їхнього впровадження та адміністрування в територіальній громаді.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна:				Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1						
Теоретичні засади менеджменту соціальної роботи						
Концептуальна революція менеджменту соціальної роботи	16	2	–	–	–	14
Закони та закономірності менеджменту соціальної роботи	14	–	2	–	–	12
<i>Разом</i>	<i>30</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>26</i>
Змістовий модуль 2						
Структурні компоненти менеджменту соціальної роботи						
Структура та типологія менеджменту соціальної роботи	16	2	–	–	–	14
Організація як функція управління соціальною роботою	14	–	2	–	–	12
<i>Разом</i>	<i>30</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>26</i>
Змістовий модуль 3						
Практичні аспекти менеджменту соціальної роботи. Управління соціальними проектами						
Управлінські технології в менеджменті соціальної роботи	14	2	–	–	–	12
Управління соціальними проектами	16	–	–	2	–	14
<i>Разом</i>	<i>30</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>2</i>	<i>–</i>	<i>26</i>
Змістовий модуль 4						
Ресурсне забезпечення менеджменту соціальної роботи						
Сучасні інформаційні технології у менеджменті соціальної роботи.	14	–	–	2	–	12
Час як ресурс менеджменту соціальної роботи	16	–	–	2	–	14
<i>Разом</i>	<i>30</i>	<i>–</i>	<i>–</i>	<i>4</i>	<i>–</i>	<i>26</i>
Усього	120	6	4	6	–	104

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади менеджменту соціальної роботи

Лекція 1. Концептуальна революція менеджменту соціальної роботи

(2 год.)

Сутність процесу управління. Менеджмент як різновид управління. Співвідношення понять «менеджмент» і «управління». Види менеджменту за напрямками реалізації функцій. Основні категорії менеджменту. Складові процесу менеджменту соціальної роботи. Загальні принципи менеджменту. Принципи управління соціальною роботою.

Особливості періодів розвитку управлінської науки в Україні. Характеристика зарубіжних шкіл управління. Основні положення класичної (адміністративної) школи. Зміст основних значень терміну «менеджмент соціальної роботи». Унікальність менеджменту соціальної роботи. Унікальність, складності та обмеження менеджменту соціальної роботи з точки зору соціальних проблем.

Основні поняття теми:

Управління, менеджмент, соціальне управління, виробничий менеджмент, фінансовий менеджмент, маркетинг категорії менеджменту, предмет, об'єкт, суб'єкт менеджменту соціальної роботи менеджер, менеджмент соціальної роботи, принципи менеджменту соціальної роботи.

Література:

Основна: 1, 4, 5

Додаткова: 1,2

Семінарське заняття 1. Закони та закономірності менеджменту соціальної роботи. (2 год.).

1. Сутність основних законів менеджменту соціальної роботи.
2. Характеристика методів менеджменту соціальної роботи.
3. Планування – одна із головних функцій соціального управління.
4. Інструментальний підхід щодо прийняття та реалізації управлінських рішень.
5. Менеджерський цикл у соціальній роботі.

Література:

Основна: 1, 4, 5

Додаткова: 1,2

Змістовий модуль 2.

Структурні компоненти менеджменту соціальної роботи

Лекція 2. Структура та типологія менеджменту соціальної роботи (2 год.)

Різновиди соціального менеджменту як підвиду соціального управління. Моделі взаємозв'язку суб'єктів і об'єктів менеджменту в організації за своєю структурою і змістом. Принциповість менеджменту як свідомого впливу і вибору оптимального рішення щодо організації соціальної роботи. Формування мети проектної діяльності в соціальній роботі. Зміст менеджерської логіки в соціальній

роботі. Визначення проектування в соціальній роботі. Визначення програми соціальної служби. Менеджмент соціальної роботи в контексті концептуальних аспектів проектування в соціальній діяльності.

Характеристика основних рівнів структури управління соціальною роботою в Україні. Основні положення загальної управлінської теорії. Специфіка управління закладом соціальної роботи. Урахування загальних управлінських закономірностей щодо управління закладом соціальної роботи. Основні завдання менеджера. Ролі сучасного соціального менеджера. Базові функції менеджера. Вимоги до професійної компетенції менеджерів соціальної роботи.

Основні поняття теми:

менеджмент соціальної роботи, функції менеджменту соціальної роботи, самоменеджмент, системний підхід, процесуальний підхід, організація, характеристики організації, властивості організації, соціальна служба, ознаки соціальних служб, функції менеджменту соціальної роботи, планування, координація, контроль, мотивація, управлінський персонал, делегування.

Література:

Основна: 1, 2, 5

Додаткова: 2,3

Семінарське заняття 2. Організація як функція управління соціальною роботою (2 год.).

1. Сутність функцій організації та її місце в системі управління.
2. Організаційна структура як результат організаційної діяльності.
3. Делегування повноважень. Елементи процесу делегування.

Література:

Основна: 1, 2, 5

Додаткова: 2,3

Змістовий модуль 3.

Практичні аспекти менеджменту соціальної роботи

Лекція 3. Управлінські технології в менеджменті соціальної роботи (2 год.)

Поняття управлінської технології. Класифікація управлінських технологій. В основі класифікації лежать особливості суб'єктів та об'єктів управління; специфіка механізмів управління; види організаційних структур управління; ступінь охоплення елементів управлінського циклу; особливості стилю управлінської діяльності; типологія процесу управління, а також етапи його технологізації. Загальна класифікація управлінських технологій в системі соціальної роботи. Загальні технології управління. Класифікація спеціальних управлінських технологій в системі соціальної роботи. Розподіл управлінських технологій в системі соціальної роботи. Пріоритети варіантів цільового управління. Технології управління за результатами. Технологія управління установою соціальної роботи на базі потреб та інтересів. Перелік потреб та інтересів.

Основні поняття теми: менеджмент соціальної роботи, соціальний працівник, технологія, управлінська технологія, управлінські дії, управлінські

процедури, процес управління, управлінський цикл, регламентне управління, цільове управління.

Література:

Основна: 1,3, 4, 6

Додаткова: 4,5

Практичне заняття 1. Управління соціальними проектами (2 год.)

1.Процес управління соціальними проектами та його основні складові.

2.Управління мотивацією персоналу.

4.Процес оцінювання персоналу: сутність, цілі, завдання, елементи.

Література:

Основна: 1,3, 4, 6

Додаткова: 4,5

Змістовий модуль 4.

Ресурсне забезпечення менеджменту соціальної роботи

Практичне заняття 2. Сучасні інформаційні технології у менеджменті соціальної роботи (2 год.)

1.Сутність поняття інформаційних технологій.

2.Сутність, мета та концепція сучасного інформаційного менеджменту.

3.Основні складові та етапи розвитку сучасних інформаційних технологій.

4.Роль та місце інформаційних технологій у менеджменті соціальної роботи.

5.Основні напрями та засоби використання сучасних інформаційних технологій у менеджменті соціальної роботи.

Література:

Основна: 1,5

Додаткова: 1,4

Практичне заняття 3. Час як ресурс менеджменту соціальної роботи (4 год.)

1.Роль часу як ресурсу у праці менеджера.

2.Облік робочого часу менеджера.

3.Планування як інструмент організації робочого часу менеджера.

4.Види планів особистої праці менеджера та технологія їх складання.

Література:

Основна: 2,5,6

Додаткова: 3

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1		
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1				
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	1	1	2	2
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10				
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	1	10	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	-	-	2	10
Разом		17		17		12		32	
<p>Розрахунок коефіцієнта: Максимально можлива кількість балів: 78 Коефіцієнт: 1,3 Розрахунок балів, отриманих студентом (приведення до відповідності, де максимум – 60), здійснюється за формулою: $X : 1,3 = \text{кількість балів} - \text{рейтинговий показник успішності студента}$ (де X – кількість балів, отриманих студентом протягом вивчення курсу) 40 балів – іспит</p>									

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Змістовий модуль 1.

1. Представити професійну діяльність лінійних і функціональних менеджерів на прикладі закладів соціальної сфери.

Змістовий модуль 2.

1. Проаналізувати формування корпоративної культури цільового соціального управління (за основу взяти конкретну, реальну організацію України або за кордоном).

Змістовий модуль 4.

1. Навести приклад статистики з певної проблеми в соціальній сфері (визначити конкретну категорію клієнтів та навести приклад статистичних даних щодо проблем цих клієнтів).

2. Проаналізувати, яким чином менеджер має визначати пріоритетність справ. Якщо б ви були менеджером, складіть свої пріоритетні плани на день, тиждень, місяць.

Критерії оцінювання:

- Завдання виконано у повному обсязі з використанням наукових джерел інформації, проведений аналіз, співставлення, зроблені висновки, в наявності особистісна думка студента – 5 балів.

- Завдання виконано у повному обсязі з використанням наукових джерел інформації з різних галузей знань, проведений аналіз, співставлення, зроблені висновки – 4 бали.

- Завдання виконано у повному обсязі на репродуктивному рівні – 3 бали.

- Завдання виконано з незначними помилками, без використання додаткових джерел інформації – 2 бали.

- Завдання виконано зі значними помилками – 1 бал.

6.3 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль здійснюється в процесі екзамену у формі тестування.

Підсумковий тест включає випадкові питання різного рівня складності за всіма змістовими модулями:

– 20 питань рівня А (прості питання)

– 20 питань рівня Б (питання середнього рівня складності);

Види тестових завдань:

- Із вибором однієї правильної відповіді.

- Із вибором трьох або чотирьох правильних відповідей.

- На встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень.

Критерії оцінювання:

Правильна відповідь на питання рівня А - 1 бал

Правильна відповідь на питання рівня Б - до 1 балу

Загальні критерії оцінювання:

38-40 балів - виставляється при наявності правильних відповідей на майже всі питання з різним рівнем складності. Студент демонструє ґрунтовне знання матеріалу, його розуміння. Чітко відповідає на запитання, не допускає помилок у розумінні та використанні наукової термінології.

25-37 балів – виставляється при достатньому рівні обізнаності студентів у відповідях на запитання. В цілому студент демонструє ґрунтовні знання основного матеріалу питань, але допускає незначні помилки при перевірці знань. Правильно відповідає на більшість запитань.

11-24 балів – виставляється при неповному володінні навчальним матеріалом. Студент демонструє фрагментарність у знаннях, непослідовно відповідає на запитання, може недостатньо орієнтуватись у основних поняттях навчальної дисципліни. Надає правильні відповіді на половину та менше запропонованих завдань.

1-10 балів – виставляється у разі недостатнього володіння навчальним матеріалом. Студент допускає помилки у відповідях на питання; неправильно орієнтується в основних поняттях та змісті дисципліни.

6.4 Орієнтовний перелік питань для екзамену.

1. Категорії «управління» і «менеджмент». Основні підходи до досліджень у сфері взаємозв'язку управління і менеджменту.
2. Основне розуміння менеджменту соціальної роботи.
3. Об'єкт і суб'єкт вивчення менеджменту соціальної роботи.
4. Основні принципи менеджменту соціальної роботи.
5. Історія розвитку менеджменту.
6. Розвиток управлінської роботи в Україні.
7. Характеристика зарубіжних шкіл управління.
8. Сучасні підходи до розуміння менеджменту.
9. Закони і закономірності менеджменту соціальної роботи.
10. Методи менеджменту соціальної роботи.
11. Закони управлінських відносин.
12. Інструменти менеджменту соціальної роботи.
13. Різновиди соціального менеджменту.
14. Моделі та методи взаємозв'язку об'єктів і суб'єктів менеджменту.
15. Менеджерський цикл у соціальній роботі.
16. Організація у менеджменті соціальної роботи.
17. Трирівнева структура управління соціальною роботою.
18. Заклади соціальної роботи. Специфіка управління закладом соціальної роботи.

19. Управління організацією-надавачем соціальних послуг та управління (менеджмент) громадської організації (НУО)
20. Проектування як інструмент менеджменту соціальної роботи.
21. Управління соціальними проектами та його основні складові
22. Процесуальний характер менеджменту соціальної роботи.
23. Особливості функцій менеджменту соціальної роботи.
24. Управлінська праця менеджерів соціальної роботи.
25. Самоменеджмент в управлінні соціальною роботою.
26. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціальної роботи.
27. Кадровий потенціал менеджменту соціальної роботи.
28. Структура менеджментського корпусу соціальної роботи.
29. Ресурсне забезпечення менеджменту соціальної роботи.
30. Зв'язок менеджменту соціальної роботи з іншими соціальними дисциплінами.

6.5 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «Менеджмент соціальної роботи»

Модулі	Змістовий модуль 1 (17 балів)	Змістовий модуль 2 (17 балів)	Змістовий модуль 3 (12 балів)	Змістовий модуль 4 (32 бали)
Лекції	1 бал	1 бал	1 бал	
Теми лекцій	Концептуальна революція менеджменту соціальної роботи	Структура та типологія менеджменту соціальної роботи	Управлінські технології в менеджменті соціальної роботи	
Семінарські заняття	Закони та закономірності менеджменту соціальної роботи (11 балів)	Організація як функція управління соціальною роботою (11 балів)		
Практичні заняття			Мотивація як одна із основних функцій менеджменту (11 балів)	Час як ресурс менеджменту соціальної роботи (11 балів)
Самостійна робота	Представити професійну діяльність (5 балів)	Проаналізувати формування корпоративної культури (5 балів)	Навести приклад статистики (5 балів)	Проаналізувати пріоритетність справ та скласти свій план (5 балів)
Підсумковий контроль	Іспит (40 балів)			

Розрахунок коефіцієнта:

Максимально можлива кількість балів: 78

Коефіцієнт: 1,3

Розрахунок балів, отриманих студентом (приведення до відповідності, де максимум – 60), здійснюється за формулою:

X : 1,3 = кількість балів – рейтинговий показник успішності студента (де X – кількість балів, отриманих студентом протягом вивчення курсу)
40 балів – іспит

8.Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Актуальні питання соціальної роботи: навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін. ; ред.:О.В. Епель, Т.Л. Лях, І.В.Силантьєва. Київ, Ужгород : РІК-У, 2023. 424 с
2. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. / Л. А. Колбіна. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2017. — 406 с.
3. Мальська М. П., Білоус С. П. Менеджмент організацій: теорія та практика. ЦУЛ, 2020. 190 с.
4. Менеджмент організацій: навч. посібник / О.О. Гуторова. Х.: Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: ХНАУ, 2017. 267 с.
5. Менеджмент: Навчальний посібник / Н.С. Краснокутська, О.М. Нащекіна, О.В. Замула та ін. - Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 231 с.
6. Менеджмент: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти / С.І. Страпчук, О.П. Миколенко, І.А. Попова, В.В Пустова. - Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 356 с.

Додаткова

1. Дикань Н. В., Борисенко І. І. Менеджмент: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 389 с.
2. Менеджмент: навчальний посібник / Національний університет Юридична академія України імені Ярослава Мудрого ; ред. Л. С. Шевченко. Харків : Право, 2013. 209 с.
3. Назарчук Т. В. Косіюк О. М. Менеджмент організацій: навч. посіб. . К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 560 с
4. Основи менеджмента: підручник: Пер. з англ. / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі
5. Свидрук І. І. Концептуально-методологічні основи розвитку креативного менеджменту національного господарства України: монографія. Львів : Растр-7, 2018. 450 с.

9. Додаткові ресурси (за наявності): ЕНК